

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Sučanskej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Emila Franciscyho, v právnej veci žalobkyne **D.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. M., advokátom so sídlom v Ž., proti žalovanému **T.**, bývajúcemu v B., zastúpeného JUDr. G., advokátkou so sídlom v B. **o určenie podielu na spoločnom záväzku**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 10 C 45/2006, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. apríla 2007 sp. zn. 14 Co 22/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. apríla 2007 sp. zn. 14 Co 22/2007 **z a m i e t a .**

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 12. decembra 2006 č.k. 10 C 45/2006-56 určil, že podiel žalobkyne na spoločnom záväzku účastníkov voči V., a.s., vyplývajúci zo Zmluvy o poskytnutí hypotekárneho úveru zo dňa 28. novembra 2001 uzavretej V., a.s., žalovaným ako dlžníkom v I. rade a žalobkyňou ako dlžníčkou v II. rade, a z Dohody o spoločnom solidárnom záväzku zo dňa 17. októbra 2001, je vo vzťahu k žalovanému nulový. Žalovanému uložil povinnosť v lehote 3 dní nahradiť žalobkyňi trovy konania 10.813,- Sk na účet jej právnej zástupkyne vedený v Tatra banke, a.s., č.ú.: X.. Z vykonaného

dokazovania mal preukázané, že účastníci počas spolužitia uzavreli 28. novembra 2001 so V., a.s. Zmluvu o poskytnutí hypotekárneho úveru s výškou úveru 600.000,- Sk účelovo určeného na rekonštrukciu rodinného domu patriaceho žalovanému a jeho rodičom. Dňa 17. októbra 2001 uzavreli účastníci Dohodu o spoločnom solidárnom záväzku, ktorou sa spoločne a nerozdielne zaviazali plniť záväzky budúcemu veriteľovi V., a.s. v prípade poskytnutého hypotekárneho úveru. Počas splácania úveru a rekonštrukcie domu, do ktorej boli investované všetky finančné prostriedky z hypotekárneho úveru, účastníci ukončili vzájomné spolužitie. Podľa zhodných tvrdení účastníkov žalovaný vystavil 13. októbra 2003 v prospech žalobkyne zmenku na sumu 174.000,- Sk, ktorá mala zohľadňovať jej podiel na dovtedajšom splácaní hypotekárneho úveru. Žalobkyňa zmenku previedla na tretiu osobu, ktorá sa jej zaplatenia domáha v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica sp. zn. 63 Zm 47/2006. Podľa § 511 ods. 2 vety prvej, ods. 3 vety prvej a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu nie je ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak, sú podiely na dlhu všetkých dlžníkov vo vzájomnom pomere rovnaké. Ak dlžník v rozsahu uplatneného nároku dlh sám splnil, je oprávnený požadovať náhradu od ostatných podľa ich podielov. Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Súd považoval za nesporné, že finančné prostriedky získané z hypotekárneho úveru poskytnutého bankou na základe zmluvy uzavretej s účastníkmi konania ako spoludlžníkmi, boli investované do rekonštrukcie rodinného domu žalovaného a jeho rodičov. Žalobkyňa uzavrela zmluvu o hypotekárnom úvere ako spoludlžníčka v čase spolužitia a spoločného hospodárenia so žalovaným, keď plánovali spoločnú budúcnosť a život v rekonštruovanom dome. Z uvedeného dôvodu sa žalobkyňa podieľala na zabezpečení finančných prostriedkov potrebných pre rekonštrukciu domu, splácala so žalovaným hypotekárny úver, čo obaja zohľadnili pri rozchode a vysporiadaní vzťahu, keď žalovaný vystavil zmenku v prospech žalobkyne. Z vyjadrenia žalovaného pred súdom je nepochybné, že tento si mieni uplatniť voči žalobkyni náhradu podielu na spoločnom záväzku z hypotekárneho úveru. Vychádzajúc z uvedeného súd dospel k záveru, že by bolo v rozpore s dobrými mravmi a voči žalobkyni krajne nespravodlivé, aby v situácii, keď so žalovaným nežije, rekonštruovaný dom nikdy neužívala, sa mala podieľať na financovaní rekonštrukcie rodinného domu patriaceho žalovanému a jeho rodičom. Z uvedeného dôvodu súd žalobe vyhovel a určil jej podiel na spoločnom záväzku vo vzťahu k žalovanému za nulový. Aplikáciu § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka považoval súd za primeranú situácii, keď žalovaný netajil snahu žiadať od žalobkyne náhradu podielu na

spoločnom záväzku. Úspešnej žalobkyni súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p. priznal náhradu trov konania vo výške 10.813,- Sk pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia 7.813,- Sk za 5 úkonov právnej pomoci podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. a náhrady za stratu času stráveného cestovaním zo Ž. do B. a späť dňa 12. decembra 2006 vo výške 1.638,- Sk.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovaného rozsudkom z 11. apríla 2007, sp. zn. 14 Co 22/2007 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bolo žalobe vo veci samej vyhovie, zmenil tak, že žalobu zamietol a žalobkyňu zaviazal nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 3.000,- Sk na účet právnej zástupkyne žalovaného. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že odvolací súd rovnako ako súd prvého stupňa vo svojich dôvodoch vychádzal z podanej žaloby, podľa ktorej sa žalobkyňa domáhala určenia, že podiel na spoločnom záväzku voči V., a.s., je vo vzťahu žalobkyne k žalovanému nulový. Žalobkyňa spolu so žalovaným uzatvorili ako dlžníci so V., a.s. ako veriteľom Zmluvu o poskytnutí hypotekárneho úveru. Tejto zmluve predchádzala Dohoda o spoločnom solidárnom záväzku uzavretá podľa § 511 Občianskeho zákonníka, v ktorej sa žalobkyňa a žalovaný zaviazali spoločne a nerozdielne na plnení záväzkov voči V., a.s., ako budúcemu veriteľovi v prípade poskytnutia hypotekárneho úveru. Podľa § 511 ods. 1 a ods. 2 vety prvej Občianskeho zákonníka, ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu je ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté alebo ak to vyplýva z povahy plnenia, že viac dlžníkov má tomu istému veriteľovi splniť dlh spoločne a nerozdielne, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z nich. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných zanikne. Ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu nie je ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak, sú podiely na dlhu všetkých dlžníkov vo vzájomnom pomere rovnaké. V súlade s uvedenou právnou úpravou účastníci konania uzavreli dohodu o spoločnom solidárnom záväzku, v ktorej neurčili výšku podielu na dlhu, preto platí § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka, že podiel na dlhu oboch účastníkov vo vzájomnom pomere je rovnaký. Podľa názoru odvolacieho súdu takýto právny vzťah a stav medzi účastníkmi konania už existuje, pretože bol založený Dohodou o solidárnom záväzku, a preto súd nemôže takto založenú vôľou účastníkov iným spôsobom meniť. Pokiaľ žalobkyňa sa domnieva, že § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka je tým zákonným ustanovením, podľa ktorého má súd rozhodnúť o výške podielov dlžníkov voči sebe vzhľadom na znenie odseku 2 označeného ustanovenia (... ak rozhodnutím súdu nie je ustanovené inak ...), odvolací súd považoval takýto výklad za nesprávny, nezodpovedajúci zákonnej úprave. Odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutím súdu nie je možné s použitím § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka určovať veľkosť podielov medzi solidárnymi dlžníkmi

v ich vzájomnom pomere inak, než bolo účastníkmi dohodnuté, ak takejto dohody niet, nemožno meniť zákonnú úpravu, podľa ktorej podiely na dlhu všetkých dlžníkov vo vzájomnom pomere sú rovnaké. Ochrana dobrých mravov môže byť relevantná v prípade, ak by žalovaný uplatňoval proti žalobkyni regresný nárok v súvislosti so splácaním hypotekárneho úveru. Uplatnený nárok nenachádza po právnej stránke zákonnú oporu, a preto žalobkyňa nemôže mať ani naliehavý právny záujem na jeho určení. Otázkami vystavenia zmenky a s tým súvisiacim súdnym konaním sa odvolací súd nezaoberal, pretože pre rozhodnutie v tejto veci ich nepovažoval za relevantné. Vzhľadom na uvedené odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu a žalobu zamietol. O trovách konania odvolací súd rozhodol na základe princípu úspechu, a preto žalovanému priznal náhradu uplatnených trov konania vo výške 3.000,- Sk za zaplatený súdny poplatok za odvolanie.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Jeho prípustnosť dôvodila ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dovolanie odôvodnila ustanovením § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 2 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Na rozdiel od odvolacieho súdu zastávala právny názor, podľa ktorého ustanovenie § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevyklučuje možnosť súdu určiť veľkosť podielov medzi solidárnymi dlžníkmi v ich vzájomnom pomere v prípade, ak nedošlo medzi dlžníkmi k uzavretiu dohody o ich výške. Bolo by v rozpore s dobrými mravmi, ak by sa mala žalobkyňa podieľať na splácaní peňažných prostriedkov získaných z hypotekárneho úveru, použitých na zhodnotenie stavby vo vlastníctve žalovaného a jeho rodičov, ktorú žalobkyňa nikdy neužívala ani užívať nebude. Naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení je nespochybniteľný, pretože súd neurčil podiel na spoločnom záväzku žalobkyne vo vzťahu k žalovanému, čím sa žalobkyňa dostáva do situácie, kedy by musela plniť vo vzťahu k žalovanému záväzok, z ktorého nebude mať nikdy prospech, a tak by jednoznačne došlo k porušeniu jej práv a dobrých mravov.

Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania

(§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj konanie ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti jeho rozhodnutiu vtedy, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd, vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia [ide o nedostatky v právomoci súdu, v spôsobilosti byť účastníkom konania, v riadnom zastúpení procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej (res iudicata) alebo už prv začatého konania (litispendencia), prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom]. Na vady konania vymenované v § 237 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadnúť ex officio, teda vždy, či už ich existenciu účastník namieta alebo nie (§ 242 ods. 1, veta druhá O.s.p.). Dovolateľka žiadnu z týchto väd nenamietala a vada uvedenej povahy v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Dovolanie žalobkyne smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žaloba sa v celom rozsahu zamietala.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Dovolanie žalobkyne smeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, a preto je prípustné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolateľka v dovolaní uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tvrdiac, že napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom

právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav veci; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci sa žalobkyňa podľa § 511 ods. 2, 3 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka domáhala určenia, že jej podiel (ako dlžníčky) na spoločnom záväzku vo vzťahu k žalovanému (rovnako dlžníkovi) je nulový.

Odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal zo skutkových zistení majúcich svoj podklad v dokazovaní vykonanom súdom prvého stupňa, podľa ktorých žalobkyňa a žalovaný sa písomne navzájom zaviazali plniť dlh solidárne (spoločne a nerozdielne), bez určenia výšky ich vzájomných podielov, ktorý vznikne poskytnutím hypotekárneho úveru V., a.s. Následne došlo k uzavretiu zmluvy o poskytnutí hypotekárneho úveru medzi veriteľom V., a.s. a dlžníkmi (žalobkyňou a žalovaným). Žalobkyňa a žalovaný sa nedohodli na výške ich vzájomného podielu na spoločnom záväzku, preto platí právna úprava § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka, že ich podiely na spoločnom dlhu sú vo vzájomnom pomere rovnaké. Takýmto spôsobom raz stanovené výšky vzájomných podielov dlžníkov na spoločnom záväzku bránia tomu, aby tieto boli určované rozhodnutím súdu.

Dovolateľka nesúhlasila s uvedeným právnym záverom odvolacieho súdu, keď právnu možnosť určenia vzájomných podielov na spoločnom dlhu rozhodnutím súdu vyvodzovala podľa § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka práve v dôsledku neexistencie dohody dlžníkov o výške vzájomných podielov na dlhu. Tento právny názor dovolateľky dovolací súd považoval za nesprávny.

Ustanovenie § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje tzv. pasívnu solidaritu, ktorá je vyjadrená pojmami "spoločne a nerozdielne". Je charakterizovaná viacerými subjektami na dlžníckej strane a ich povinnosťou splniť dlh tomu istému veriteľovi spoločne a nerozdielne. Solidarita dlžníkov voči veriteľovi môže byť založená a/ právny predpisom, b/ rozhodnutím súdu, c/ dohodou účastníkov d/ povahou plnenia. Po uspokojení pohľadávky veriteľa dochádza spravidla k vzájomnému vyporiadaniu medzi dlžníkmi (spoločnými

či solidárnymi). Vzájomné vyporiadanie dlžníkov je závislé od toho, aká je výška vzájomných podielov spoludlžníkov (spoločných či solidárnych) na ich spoločnom záväzku a v akom rozsahu sa ten ktorý z dlžníkov podieľal na plnení dlhu voči veriteľovi. Výška vzájomných podielov dlžníkov (tiež spoludlžníkov) môže byť stanovená buď a/ právny predpisom, b/ rozhodnutím súdu, c/ dohodou dlžníkov (spoludlžníkov) d/ v prípade neexistencie dôvodov pod a/ až c/ nastupuje zákonný dôsledok, podľa ktorého podiely na dlhu všetkých dlžníkov vo vzájomnom pomere sú rovnaké. Posledne uvedený spôsob určenia výšky vzájomných podielov dlžníkov na spoločnom dlhu možno tiež zaradiť pod písmeno a/ ako jeho osobitný prípad.

Vychádzajúc z nesporného skutkového záveru, že žalobkyňa a žalovaný sa nedohodli na výške ich vzájomného podielu na dlhu vzniknutého z poskytnutia hypotekárneho úveru, pričom je zrejmé, že táto nebola určená ani rozhodnutím súdu, potom výšku vzájomných podielov dlžníkov v takomto prípade stanovuje právny predpis (§ 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka) tak, že podiely na dlhu žalobkyne a žalovaného sú vo vzájomnom pomere rovnaké. Za právneho stavu, kedy výška podielov na spoločnom dlhu medzi dlžníkmi navzájom je určená právny predpisom (ako jej zákonný dôsledok podľa § 511 ods. 2 Občianskeho zákonníka) bez ďalšieho vylučuje právnu možnosť túto stanovovať aj rozhodnutím súdu. Z uvedených dôvodov je zrejmé, že právne posúdenie veci odvolacím súdom ohľadne právneho základu, na ktorom žalobkyňa založila dôvodnosť svojej žaloby, je vecne správne, a preto dovolací súd dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyňi, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich náhradu (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. augusta 2008

JUDr. Daniela S u č a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková